

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 6, 2013 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 657.372.2

С. Ю. Попко,
аспірантка, Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки", м. Київ

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ АСПЕКТИ ВИБОРУ ОЦІНКИ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Ye. Yu. Popko,
Graduate student, "Institute of Agrarian Economics", National Scientific Center, Kyiv

FUNDAMENTAL ASPECTS OF THE CHOICE OF EVALUATION IN ACCOUNTING

Стаття присвячена дослідженню варіабельності вартісного вимірювання в бухгалтерському обліку. Метою статті є з'ясування фундаментальних аспектів вибору оцінки в обліковій системі. В статті виділяються і описуються характерні особливості впливу теорії вартості на використання певного виду оцінки бухгалтерському обліку. На основі аналізу ключових положень трудової теорії вартості та теорії граничної корисності обґрунтовано залежність вибору застосовуваної в бухгалтерському обліку оцінки від зміни домінуючої в економічній теорії концепції вартості.

This article focuses on the research of the variability of cost measurement in accounting. The aim of the article is the elucidation of the fundamental aspects of choice evaluation in the accounting system. The special features of influence of theory of value on the use of certain kinds of evaluation in accounting were determined and described. Based on the analysis of key provisions of the labor theory of value and the theory of marginal utility, author justifies the relationship between the choice of evaluation that used in accounting and the changes of the concept of value that is dominant in the economic theory.

Ключові слова: вартісне вимірювання, види оцінки, теорія вартості, справедлива вартість, історична собівартість.

Keywords: measurement of cost, kinds of evaluation, theory of value, fair value, historical cost.

Постановка проблеми. Важливою особливістю бухгалтерського обліку як науки є застосування поряд із загальнонауковими методами пізнання особливого, властивого виключно йому методу, основним елементом якого слід вважати оцінку. Адже саме вартісне вимірювання є іманентною складовою бухгалтерського обліку, а, отже, основою його побудови.

В сучасній обліковій системі функціонує значна кількість видів оцінки, зокрема, оцінка за первісною, залишковою, відновлювальною, ліквідаційною, справедливою вартостями та інші. Поява певного виду вартісного вимірювання потребує наукового обґрунтування його практичного застосування в бухгалтерському обліку. Нез'ясованість фундаментальних аспектів вибору оцінки в бухгалтерському обліку формує наукову проблему та обумовлює необхідність її розв'язання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Змістовні аспекти розвитку вартісної оцінки в системі бухгалтерського обліку розглянуті в працях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, зокрема: М.Ф. Ван Бреда [14], А. Діпіази [5], Р.Д. Екклза [5], В.М. Жука [4], Н.М. Малюги [7], Я.В. Соколова [11], Е.С. Хендріксена [14] та інших.

Аналіз наукових робіт щодо досліджуваної проблематики засвідчує наявність значних наукових напрацювань з цього питання. Разом з тим, їх опрацювання підтверджує той факт, що теоретичні положення варіабельності оцінки і фундаментальні аспекти вибору останньої в бухгалтерському обліку залишаються відкритими і потребують наукового вирішення.

Мета статті полягає в з'ясуванні фундаментальних аспектів вибору оцінки в бухгалтерському обліку. Для досягнення поставленої мети визначено наступні завдання, а саме:

- виявити наукову основу переважаючого функціонування певного виду оцінки в обліковій системі;
- обґрунтувати залежність вибору застосовуваної в бухгалтерському обліку оцінки від зміни домінуючої в економічній теорії концепції вартості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основною методологічною базою для всіх економічних наук є економічна теорія, яка вивчає закони економіки у виробничтві та розподілі, а також у розвитку суспільних виробничих відносин. Бухгалтерський облік не є виключенням.

Зміни умов існування, суспільних потреб, економічних пріоритетів зумовлювали пристосування облікової системи до нового становища. Таким чином, економічна теорія вибудовує фундамент для бухгалтерської науки.

Так, професор Ф.Ф. Бутинець стверджує, що "наука про бухгалтерський облік, розробляючи властиві їй поняття, методи та організаційні форми контролю за процесом господарських операцій в господарській діяльності, має спиратися на положення економічної теорії та філософії" [3].

Ігнорування економічної теорії, несприйняття її в якості наукової платформи розвитку бухгалтерського обліку негативно впливає на реалізацію ним своїх функцій. Бухгалтерський облік як економічна наука використовує у власному понятійному обігу категорії, узагальнені в економічній теорії. Так, наприклад, в обліку господарських процесів використовуються принцип вартісної оцінки.

Еволюція підходів до оцінки для цілей бухгалтерського обліку тісно пов'язана з розвитком економічної теорії, що відображає, в тому числі, і потреби суспільства в інформації про вартість. Саме тому для здійснення бухгалтерської оцінки потрібне точне розуміння категорії "вартість".

Зауважимо, що вартість як фундаментальна економічна категорія хоча важко піддається розумінню та аналізу, проте має дуже широкий спектр значень. Крім того, різні економічні школи її природу пояснюють по-різному. Тому, для розуміння даної категорії детальніше зупинимося на розгляді теорії вартості як фундаменту, на якому вибудовується теоретична структура економічного організму.

Доктор економічних наук, професор Г.Г. Кірейцев приділяє значну увагу розвитку теорії вартості, так як у них бачить передумови для пояснення багатьох явищ. Зокрема, вчений переконаний у тому, що "за умови відображення внутрішньо системного (неринкового) та загальносистемного (ринкового) економічного обороту в бухгалтерських процедурах оцінювання об'єктів обліку повинні використовуватися різні концепції вартості" [10, с. 17].

В економічній теорії при дослідженні вартості застосовувалися два методологічних підходи: функціональний і причинно-наслідковий, які, на думку В.І. Видяпіна, характеризують маржиналістський і марксистський методи дослідження категорії "вартість" [16, с. 144].

Таким чином, в даний час в економічній літературі сформувалися дві основні концепції вартості – трудова теорія вартості та теорія граничної корисності, детальний аналіз яких викладено нижче.

Прихильники теорії граничної корисності зосереджували свою увагу на аналізі функціональної залежності вартості від інших економічних категорій тоді, як марксиста намагалися з'ясувати сутність явищ, базуючись на причинно-наслідковій залежності економічних процесів.

При цьому представники теорії граничної корисності надавали визначального значення граничним кількісним характеристикам економіки, використовуючи для їх адекватного пізнання відповідний математичний апарат. Для їх опонентів не був характерним розгляд економічних явищ у розрізі їх граничних кількісних характеристик. Вони у своїх працях відштовхувалися від середніх кількісних значень. Крім того, принципова відмінність вищезазначених теорій полягає і у використанні різних підходів до визначення субстанції вартості.

Трудова теорія вартості історично є більш ранньою концепцією. Її зародження розпочалося близько IV ст. до н.е. Саме тоді прослідковуються перші спроби мислителів Стародавньої Греції (Аристотеля, Ксенофонта, Платона) виявити субстанцію, яка робить товари порівнянними в обміні.

Теорія трудової вартості є основою класичної політичної економії. Грунтовний виклад її базових положень міститься у наукових роботах англійських економістів В. Петті, Д. Рікардо і А.Сміта. В працях К. Маркса вона отримала свою найбільш завершену форму та в даний час є однією з основних фундаментальних концепцій економічної науки.

Прихильники трудової теорії вартості вважали, що "вартість – це суспільна властивість речі. Визначити її безпосередньо в товарі за допомогою певних фізичних або хімічних досліджень неможливо. Вона виявляється лише у відносинах між товаровиробниками" [9, с. 82].

Основою економічних зв'язків між людьми є, на думку прихильників трудової теорії, обмін продуктами праці. Співвідношення в процесі обміну формується через порівняння вартостей. Крім того, щоб відбувся обмін двох товарів, необхідно, аби в кожному з них ще до обміну було щось спільне.

Представники трудової теорії вартості були переконані, що всі товари мають одну базову загальну властивість – всі вони є результатом людської праці. Зерно, трактор, голка, стіл, картонна коробка чи літак – все це продукти праці людини. Рівність двох товарів, їх обмін можливі тільки тому, що ці товари втілюють у собі однакову кількість праці, витраченої на їх виробництво.

Втілена у товарі праця формує його вартість. Вартість, створена працею, є внутрішньою властивістю товару. При цьому вартість товару формується не тільки працею, яка витрачена безпосередньо на його виробництво, а й працею уречевленою, тобто працею, що витрачена на всіх стадіях виробництва.

Так, Д. Рікардо вважав, що на вартість товарів "впливає не лише праця, безпосередньо витрачена на їх виробництво, а й капітал, тобто праця, витрачена на знаряддя, інструменти, будівлі, що беруть участь у виробництві" [6, с. 82]. Наприклад, у вартості зерна, вирощеного селянином, втілена праця машинобудівельників (трактори, комбайни), хіміків (добрива, отрутохімікати), селекціонерів (виведення сортів) і багатьох інших працівників.

Отже, праця будь-якого товаровиробника є водночас і індивідуальною працею, і частиною суспільної праці.

Оскільки вартість товару створюється працею, то величина вартості товару визначається кількістю витраченої праці. Мірою праці для прихильників трудової теорії вартості є робочий час: година, день, місяць тощо.

К. Маркс писав: "Вартість будь-якого товару, – а отже, і товарів, з яких складається капітал, – визначається не тим необхідним робочим часом, що міститься в ньому самому, а робочим часом, суспільно необхідним для його відтворення" [8, с. 131]. Вчений був переконаний, що вартість товарів залежить не стільки від витрат робочого часу, затраченого безпосередньо на їх виробництво, скільки від витрат робочого часу для виробництва товарів-аналогів за теперішніх умов.

Проте, на виробництво не лише різних, але й однотипних товарів виробники можуть витратити різну кількість часу. Це залежить від умов та знарядь праці, професійної підготовки та кваліфікації працівників тощо. Тому, час, витрачений на виробництво окремим працівником, у трудовій теорії має назву "індивідуальні витрати праці".

Але, на думку К. Маркса, вартість товару визначається не індивідуальними витратами праці, а суспільно необхідними, тобто тими витратами, які необхідні для створення продукту за суспільно типових умов виробництва та при середньому рівні інтенсивності праці.

Таким чином, обмін товарів здійснюється на основі зіставлення суспільно необхідних витрат праці, що містяться в кожному товарі, тобто на основі тих витрат, які суспільство визнає для себе прийнятними.

Враховуючи головні положення трудової теорії, її прибічники під вартістю розуміли економічну категорію, яка виражає відносини між господарюючими суб'єктами щодо еквівалентності витраченої на виробництво праці.

В останній третині XIX століття сформувалася нова теорія вартості – теорія граничної корисності, засновником якої вважають німецького економіста Г. Госсена. Представниками даного підходу до з'ясування сутності категорії "вартість" вважаються О. Бем-Баверк, Л. Вальрас, Ф. Візер, У. Джевонс, К. Менгер, В. Парето та інші.

Теорія граничної корисності – це складова частина вчення, що має назву "маржиналізм". Прихильники даної теорії виходили з того, що аналіз економічних процесів слід починати з вивчення потреб людей, з пошуку критерію корисності діє. Під корисним ефектом вони розуміли задоволення, яке отримують люди від споживання речей, тобто корисність благ визначається їх здатністю задовольняти певні потреби людини.

Представники даного напрямку вважали, що джерело вартості – це корисність. Покупець, купуючи товар, оцінює його корисність, а не витрати праці на його виробництво. Тобто, пропорцію обміну диктує виключно корисність, рідкість та бажання володіти предметами, які мають ці властивості.

Головними об'єктами, на які була спрямована увага вчених-маржиналістів, були ринок, попит, пропозиція та сили визначаючі їх.

Прихильники цієї теорії стверджували, що вартість – це психологічне явище, яке пояснюється граничною, тобто найменшою корисністю даного товару для покупця. Іншими словами, вартість визначається мірою корисного ефекту від використання товару для споживача. Звідси висновок: вартість є категорією суб'єктивною, адже виводиться виходячи із індивідуальних суб'єктивних оцінок корисності товару.

Теорія граничної корисності прийняла за вихідний пункт суб'єктивну мотивацію економічної поведінки окремого індивіда, тобто ставлення людини до речі, суб'єктивна оцінка певного індивіда корисності різних благ стали відправною точкою при визначенні вартості.

Базуючись на вищезазначених твердженнях, теорію граничної корисності ще називають суб'єктивною парадигмою вартості або суб'єктивно-психологічною теорією, а вчених, що її репрезентували – суб'єктивістами.

Таким чином, оцінка споживача для суб'єктивістів вважалася визначальним фактором вартості.

Аналізуючи базові положення теорії граничної корисності, професор Л.Я. Корнійчук та професор Н.О. Татаренко зауважують, що для прибічників цієї теорії економічна діяльність базується на психології суб'єкта господарювання. При цьому вчені наголошують на тому, що "об'єктивний характер розвитку суспільного виробництва і властивих йому законів повністю ігнорувався". В системах, побудованих суб'єктивістами, "усі економічні суб'єкти цілком однорідні й рівноправні, кожний діє виключно у власних інтересах" [6, с. 242].

Проте, суб'єктивісти вважали, що такий підхід є цілком об'єктивним, а вартість – об'єктивною, оскільки формується на ринку автоматично під впливом попиту і пропозиції, відповідне співвідношення яких забезпечується вільною конкуренцією. Сам процес обміну розглядався як джерело приросту корисності, пояснюючи це тим, що "в процесі обміну кожний віддає те, що для нього менш корисне, замість ціннішого блага" [6, с. 240].

Теоретики граничної корисності перемістили предмет дослідження в сферу обігу, де вартість є результатом суб'єктивних оцінок. Такий підхід означав ігнорування суспільного характеру економічних процесів і, перш за все, ролі виробництва. Навіть у тих випадках, коли представники теорії граничної корисності визнавали роль витрат виробництва, вони прирівнювали їх до суб'єктивних відчуттів.

Отже, прихильники теорії граничної корисності обмежували економічні відносини ринковими зв'язками (відносинами обміну), оскільки, на їхню думку, вартість формується на ринку і поза сферою обміну її не існує. Таким чином, визнавалася беззаперечна перевага сфери споживання над виробництвом.

Узагальнення ключових позицій трудової теорії вартості та теорії граничної корисності наведено на рис. 1.

Рис. 1. Порівняльна характеристика концепцій вартості

Отже, проведений аналіз дозволяє стверджувати, що з виникненням теорії граничної корисності відбувається зміщення акцентів із суспільного виробництва та пропозиції, які є базовими об'єктами дослідження у класиків, на вивчення сфери обміну та попиту. Як наслідок, вартість виявляється не результатом понесених витрат, а наслідком суб'єктивного визначення споживача.

Спираючись на вищенаведені твердження, слід виділити головні ідеї трудової теорії вартості та теорії граничної корисності, які мають безпосередній вплив на вибір оцінки в бухгалтерському обліку. Серед них, зокрема:

1) трудова теорія вартості:

- вартість створюється в процесі виробництва. Так, Карл Маркс у першому томі "Капіталу" стверджує, що "форма вартості продукту праці є найбільш абстрактною і в той же час найбільш загальною формою буржуазного способу виробництва, який саме нею характеризується як особливий тип суспільного виробництва" [8, с. 79].

- формування вартості товару відбувається історично, тобто вартість новоствореного товару включає не лише працю, затрачену на його створення, а й працю, втілену раніше в залучених для цього процесу факторах виробництва. Аналізуючи ідеї марксистів, О.С. Анісімов підсумовує, що "капіталісту дія і засіб потрібні лише як частини капіталу, як фактори породження вартості" [1, с. 20]. Отже, вартість товару визначалася виходячи з понесених витрат.

2) теорія граничної корисності:

- вирішальне значення надається сфері обігу, тобто вартість формується на ринку під час обміну.

- вартість за своєю суттю суб'єктивна, адже є результатом індивідуальної суб'єктивної оцінки. Тобто оцінку вартості є те значення, "що їй надає людина у своїй свідомості. Інакше кажучи, цінність речі зумовлюється корисністю її для тієї або іншої особи" [2, с. 75]. При цьому не враховується те, що "суб'єктивна оцінка одного і того ж товару різними людьми різна: суб'єктивна оцінка хліба у багатой і бідній людині різниться, проте вони платять однаково за рівну кількість хліба" [15, с. 113].

- вартість залежить від фактора часу (майбутнього, а не минулого). "Вартість товару є похідною від його майбутнього використання, а не від колишніх витрат, інакше кажучи, вартість товару народжується з використання його у споживанні, а не з того, скільки було витрачено колись на його виробництво" [6, с. 243].

Аналізуючи ключові позиції, згенеровані представниками обох теорій, вважаємо, що вартість:

- дійсно проявляється під час обміну, проте створюється вона виключно в ході виробництва;

- визначає пропорції обміну, а не визначається останнім;

- в бухгалтерському обліку отримує грошову форму в результаті тієї чи іншої оцінки.

Австрійський вчений Ф.А. фон Хайек у книзі "Згубна самовпевненість. Помилки соціалізму" стверджує, що "ринок не виробляє предмети, а передає інформацію про них" [13]. На нашу думку, така позиція є цілком обгрунтованою. Більше того, вартість і є частиною тієї інформації, яку передає ринок, не створюючи її.

Заслугує уваги і позиція Т. Суботіної. Так, вчений переконана, що "у будь-якому хоч в найменшій мірі економічному контексті вартість повинна розумітися як сума грошей, яких реально коштувало виробництво або придбання даного товару, а цінність – як сума грошей, за яку цей же товар можна продати (тобто яку за нього готові заплатити покупці у зв'язку з його особливою корисністю)" [12].

Вважаємо, що вартість формується в процесі виробництва. Під час обміну визначається цінність товару (ставлення людини до речі). Виходячи з даних положень, виникає питання: що має відображатися в обліку – вартість чи цінність?

Отже, проводячи паралель між бухгалтерським обліком та економічною теорією, слід зауважити, що протягом XIX століття та першої третини XX століття бухгалтерські оцінки ґрунтувалися на трудовій теорії вартості, в обліку закріпилася оцінка за фактичною собівартістю (історичною вартістю).

Проте, вже до середини XX століття отримала визнання і широкі поширення економічна теорія граничної корисності, що зумовило зміни у підходах до оцінки в бухгалтерському обліку. Створивши моделі порівняння вартості товарів залежно від їхньої корисності для продавців і покупців, теорія граничної корисності перенесла визначення вартості на ринковий механізм. В бухгалтерському обліку з'явилася оцінка по справедливій вартості.

Таким чином, поширення теорії граничної корисності переміщає вивчення категорії "вартість" із виробництва в площину обміну. Як наслідок, у бухгалтерському обліку оцінка за первісною вартістю (фактичною собівартістю) поступово витісняється оцінкою за справедливою вартістю та займає другорядну позицію.

Взаємозв'язок економічної теорії та бухгалтерського обліку в контексті впливу теорій вартості на застосовуваний вид оцінки в обліковій системі наведено на рис. 2.

Рис. 2. Структура впливу концепцій вартості на оцінку активів в обліковій системі

Висновки. Дослідження теоретичних засад функціонування в обліковій системі різних видів оцінки, зокрема, оцінки за історичною (фактичною) собівартістю та оцінки за справедливою (ринковою) вартістю, дало змогу обґрунтувати залежність розвитку бухгалтерського обліку, загалом, і оцінки, зокрема, від спрямованості розвитку економічної теорії.

Бухгалтерський облік, як економічна наука, перебуває у тісному взаємозв'язку з економічною теорією. Одним із проявів такого взаємозв'язку є вплив теорії вартості на облікову оцінку.

Шляхом виділення ключових позицій, згенерованих представниками трудової теорії вартості та теорії граничної корисності, доведено зміщення акцентів щодо вибору застосовуваної в бухгалтерському обліку оцінки внаслідок зміни домінуючої в економічній теорії концепції вартості.

Таким чином, фундаментальною основою вибору оцінки в бухгалтерському обліку є переважаюча в економічній теорії концепція вартості.

Література.

1. Анисимов О.С. Маркс: экономическая онтология, метод, мир деятельности / О.С. Анисимов. – М., 2002. – 323 с.
2. Беляев О.О. Політична економія: Навч. посібник / О.О. Беляев, А.С. Бебело. – К.: КНЕУ, 2001. – 328 с.
3. Бутинець Ф.Ф. Ще раз про бухгалтерський облік як науку / Ф.Ф. Бутинець // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 10. – С. 20-29.
4. Гайдучський П.І. Роль бухгалтерського обліку в попередженні економічних криз / П.І. Гайдучський, В.М. Жук // Економіка України. – 2012. – № 12. – С. 72-82.
5. Дипіаза С. (мл.). Будущее корпоративной отчетности. Как вернуть доверие общества / С. Дипіаза (мл.), Р. Екклз. – М.: Альпина Паблишерз, 2003. – 212 с.
6. Історія економічних учень: Підручник / [Л.Я. Корнійчук, Н.О. Татаренко, А.М. Поручник та ін.]; За ред. Л.Я. Корнійчук, Н.О. Татаренко. – К.: КНЕУ, 1999. – 564 с.
7. Малюга Н.М. Шляхи удосконалення оцінки в бухгалтерському обліку: теорія, практика, перспективи: [монографія] / Н.М. Малюга; ред. Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ЖПТ, 1998. – 384 с.
8. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. Том первый, книга I: процесс производства капитала / К. Маркс. – М.: Политиздат, 1983. – 594 с.
9. Основи економічної теорії / [В.О. Рибалкін, М.О. Хмелевський, Т.І. Віденко та ін.]. – К.: Видавничий центр "Академія", 2003. – 352 с.
10. Регулювання розвитку бухгалтерського обліку в сільському господарстві України: наукова доповідь / Г.Г. Кірейцев; Міжнародна науково-практична конференція присвячена ювілею кафедри бухгалтерського обліку Подільського державного аграрно-технічного університету (24-25 вересня 2009; Кам'янець-Подільський). – Кам'янець-Подільський: Подільський аграрно-технічний університет, 2009. – 30 с.
11. Соколов Я.В. Основы теории бухгалтерского учета / Я.В. Соколов. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 496 с.
12. Субботина Т. Дополнение к статье value [Электронный ресурс] / Ассоциация лексикографов Lingvo. – Режим доступа: <http://www.lingvoda.ru/forum/actualthread.aspx?tid=1341&pg=2>.
13. Ф.А. фон Хайек. Пагубная самонадеянность. Ошибки социализма / Под редакцией У.У. Бартли: [Электронный ресурс] / Московский Либертариум. – Режим доступа: http://www.libertarium.ru/1_lib_concept0.
14. Хендриксен Э.С. Теория бухгалтерского учета: Пер. с англ. / Э.С. Хендриксен, М.Ф. Ван Бреда; Под ред. Я.В. Соколова. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 576 с.
15. Экономическая теория: Учеб. для студ. высш. учеб. заведений / Под ред. В.Д. Камаева. – [10-е изд., перераб. и доп.]. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. – 592 с: ил.
16. Экономическая теория: Учебник / Под общ. ред. акад. В.И. Видяпина, А.И. Добрынина, Г.П. Журавлевой, Л.С. Тарасевича. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 714 с. - (Серия "Высшее образование").

References.

1. Anisimov O.S. Marks: ekonomicheskaya ontologiya, metod, mir deyatel'nosti / O.S. Anisimov. – M., 2002. – 323 s.
2. Belyaev O.O. Politichna ekonomiya: Navch. posibnik / O.O. Belyaev, A.S. Bebelo. – K.: KNEU, 2001. – 328 s.
3. Butinec` F.F. SChе raz pro buxgalters`kii oblik yak nauku / F.F. Butinec` // Buxgalters`kii oblik i audit. – 2005. – № 10. – S. 20-29.
4. Gaiduc`kii P.I. Rol` buxgalters`kogo obliku v poperedzhenni ekonomichnix kriz / P.I. Gaiduc`kii, V.M. ZHuk // Ekonomika Ukraini. – 2012. – № 12. – S. 72-82.
5. Dipiaza S. (ml.). Budushee korporativnoi otchetnosti. Kak vernut` doverie obschestva / S. Dipiaza (ml.), R. Ekklz. – M.: Al`pina Pablishez, 2003. – 212 s.
6. Istoriya ekonomichnix uchen`: Pidruchnik / [L.YA. Korniiichuk, N.O. Tatarenko, A.M. Poruchnik ta in.]; Za red. L.YA. Korniiichuk, N.O. Tatarenko. – K.: KNEU, 1999. – 564 s.
7. Malyuga N.M. SHlyaxi udoskonalennya ocinki v buxgalters`komu obliku: teoriya, praktika, perspektivi: [monografiya] / N.M. Malyuga; red. F.F. Butinec`. – ZHitomir: ZHITI, 1998. – 384 s.
8. Marks K. Kapital. Kritika politicheskoi ekonomii. Tom pervyi, kniga 1: process proizvodstva kapitala / K. Marks. – M.: Politizdat, 1983. – 594 s.
9. Osнови ekonomichnoi teorii / [V.O. Ribalkin, M.O. Xmelevs`kii, T.I. Videnko ta in.]. – K.: Vidavnichii centr "Akademiyа", 2003. – 352 s.
10. Reguluyuvannya rozvitku buxgalters`kogo obliku v sil`s`komu gospodarstvi Ukraini: naukova dopovid` / G.G. Kireicev; Mizhnarodna naukovo-praktichna konferenciya prisyachena yuvileyu kafedri buxgalters`kogo obliku Podil`s`kogo derzhavnogo agrarno-texnichnogo universitetu (24-25 veresnya 2009; Kam`yanec`-Podil`s`kii). – Kam`yanec`-Podil`s`kii: Podil`s`kii agrarno-texnichnii universitet, 2009. – 30 s.
11. Sokolov YA.V. Osnovy teorii buxgalterskogo ucheta / YA.V. Sokolov. – M.: Finansy i statistika, 2000. – 496 s.
12. Subbotina T. Dopolnenie k stat'e value [Elektronnyi resurs] / Associaciya leksikografov Lingvo. – Rezhim dostupa: <http://www.lingvoda.ru/forum/actualthread.aspx?tid=1341&pg=2>.
13. F.A. fon Xaiek. Pagubnaya samonadeyannost`. Oshibki socializma / Pod redakciei U.U. Bartli: [Elektronnyi resurs] / Moskovskii Libertarium. – Rezhim dostupa: http://www.libertarium.ru/1_lib_concept0.
14. Xendriksen E.S. Teoriya buxgalterskogo ucheta: Per. s angl. / E.S. Xendriksen, M.F. Van Breda; Pod red. YA.V. Sokolova. – M.: Finansy i statistika, 2000. – 576 s.
15. Ekonomicheskaya teoriya: Ucheb. dlya stud. vyssh. ucheb. zavedenii / Pod red. V.D. Kamaeva. – [10-e izd., pererab. i dop.]. – M.: Gumanit. izd. centr VLADOS, 2003. – 592 s: il.
16. Ekonomicheskaya teoriya: Uchebnik / Pod obsch. red. akad. V.I. Vidyapina, A.I. Dobrynina, G.P. ZHuravlevoi, L.S. Tarasevicha. – M.: INFRA-M, 2003. – 714 s. - (Seriya "Vysshее obrazovanie").

Стаття надійшла до редакції 11.06.2013 р.

ТОВ "ДКС Центр"